

UIT DE SCHRIFT.

Zekerheid.

Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven. 1 Johannes 3:14

Wij weten.

Sterke uitdrukking; — vooral in dezen tijd.

De apostel heeft het over zijn „staal“ voor God. Scherp onderscheidt hij „den dood“ en „het leven“; de oude natuurlijke verhouding van den mensch tot God, en de nieuwe verhouding der genade.

Niet over allerlei geestelijke toestanden en stemmingen en ondervindingen gaat het hier dus; neen, de felle blik van den apostel der liefde — immers ziet de liefde scherp — dringt dóór tot den bodem van 's menschen bestaan voor den Rechtvaardige, — het volstrekke, het „een van tweeën“.

Onze stemmingen en toestanden zijn altijd betrekkelijk. Zij wisselen af. En onze tijd, die het relatieve mint, behaagt zich daarin; ook op godsdienstig gebied. Wie velelei schakeeringen en wendingen in het geestelijk leven weet te teekenen, heeft het oor der gemeente. En zeker, — het bestaan en de waarde daarvan mag niet miskend. Het winter- en zomert nu eenmaal over den kruin van onzen levensboom, en wij behooren met deze feitelijkheid te rekenen. Maar toch is de vraag gewettigd, of hier geen gevaar dreigt. Het is zoo aantrekkelijk in het relatieve te blijven hangen. Het is ook gemakkelijk. Men gewent er zeer spoedig aan. De afwisseling is niet erg verontrustend, want zij is eene wet op dat gebied. En zoo zien we, dat vele zielen jaar aan jaar blijven dobberen in onzekerheid, in zoeken, in hopen en vreezen, en den drang verleen om naar de diepte der zekerheid af te steken; zij hebben langzamerhand het betrekkelijke aangeleerd en aangezien voor het normale.

Hier tegenover nu staat dat forsche opschrikkende van den apostel: Wij weten. Dat besliste af dalen naar den diepen grond waarin het anker vastligt, en waarboven de boel op het water heen en weer schommelt.

Wij weten.

Hier is de vaste kennis, uitgesproken met klaren blik, voor het aangezicht van God.

Hier is de zekerheid.

Is ze oppervlakkig?

Ja, — zoo wordt ze vaak gesmaald door onvaste zielen, die zichzelf en anderen hebben leeren behagen in de betrekkelijkheid, in de onbeslistheid, in de deining van hun toestanden en gestalten.

Maar wel verre van oppervlakkig te zijn, is deze zekerheid juist het resultaat van den heiligen durf om naar de diepte af te steken.

Want in die diepte ligt het volstrekke.

In die diepte ligt — leven of dood.

„Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven.“

Hoor wat Johannes aandurft. Hij durft het „een van tweeën“ onder de oogen te zien. Hij durft te weten of hij dood is of levend.

En hier is de oorzaak, waarom zooveel het niet „weten“. Deze onzekerheid komt niet dáár uit voort, — gelijk zij zelf zeggen — „dat het maar zoo gemakkelijk niet gaat“, maar juist hieruit, dat het zoo erg gemakkelijk gaat. Men blijft zoo veilig boven drijven. Men durft niet ónder te gaan. Veler onzekerheid en twijfeling komt voort uit vrees; vrees voor de uitkomst van hun onderzoek; vrees om af te dalen en door te dringen tot de diepte van hun „staal“ voor God.

En ja, dan is de Heere nog zoo goed en getrouw, om, als er waarachtig een beginsel van vreeze Gods in zulke zielen ligt, bij het naderend leveuseinde, als het op sterven aangaat, nog het oog te verlichten en de nevels te doen opklaren; maar dan gaat het toch door de vaagheid der diepte heen; dan forceert God wat altijd door hen werd uitgesteld.

Wij weten.

Mijn lezer, wilt ge het wáárlijk weten?

Dan moet ge beginnen met de waarheid, — dood of leven. Dan moet ge uw gekoesterde veiligheid durven verlaten, en uw vorms van God aahooren. 't Geheim ligt ook hier in het woord: „Wie zijn leven zal willen verliezen“...

isch gezegd, in den heden had den om, en van een hadigd offerve hebben, evenma impelmeubel, of te, verontrus- waren zij door religie heel veel heeft aan Zij zijn gedraai van om hun eigen in die profeten verwerpe- wingen bij God ndeling en onze hte tuinen, die ... als „die is ar Hij licht — de naieve pla-“.

omt: het zelf- aling van mijn ngelen en „alle ltheid van mijn order kom dat eens weer, het het, ongecontre- meervoert lung- ziten, maar ook Vat behoort te- naam is“ (moes- of Gods sabbath- wordt?), vraagt er de vraag, of s. En dan kom- in gebéd. He- ware God. Dins- an hebben ge- die zich in Zijn l. De inhoud- sl zijn; er moet- gaan (voorál- od: bidden om- Met het volle- eentratie en- ons eigen leven- Dán staat er- maar dat lang- ennis. „Rechte- is der ellende- het het kompas- ing van het ge- lg: de veroot- er „voor het- it“; d.w.z. vol- let transcende- der kent vr. 117- nog verder ge-

De bijbel gaat er van uit, dat de ziel „rijker en dieper is dan het bewustzijn“, en zonder verdere schifting geef ik hier de door prof. Bavink (Verz. Opst., 207) daarvoor geciteerde plaatsen door: Ps. 44:22, Spr. 4:23, Jer. 17:9, 10, 1 Cor. 14:25, 1 Petr. 3:4. Daarom ligt er in den wedergeborene veel grooter genadeschat, dan hij zelf weet (en dit zal bij naieve zelfuiting soms aan anderen blijken, hoewel hij zelf het niet opmerkt, hetgeen dan weer arm is, een blijk van nog-niet-boven-zijn); maar daarom is er in alle menschen, wedergeboren of onwedergeboren, óók veel gruwelijker zonde, dan aan de oppervlakte komt, of den drempel der zelfkennis te boven komt. Het objectieve bestaan der zonde reikt altijd verder dan de subjectieve kennis ervan. Gelijk anderzijds (confessie) grove zonden weer „niet de genade, maar wel haar gevoel kunnen wegnemen“ voor een tijd. Op zulke oogenblikken zal de naiefste mensch dwalen in zijn zelf-taxatie, en — óók in de taxatie van wat God voor hem is. Arglistig is het hart; wie zal het kennen (laat staan: een vrijblijf geven)? Uit het hart komen voort.... allerlei booze dingen, laat het dus niet zonder controle. „Wie zou de verborgen afdwalingen verstaan“? Maar de naieve probeert het niet eens.

Daarom is bewuste, moeizame, zelfcritiek noodig. Die moet kunnen bestaan voor de wet: onderzoekt Gij mij des nachts, toetst Gij mij, dan vindt Gij niets (Ps. 17).

Dat is sterk gezegd. Maar de uiterste reflexie van dezen dichter heeft dan ook tot zijn naiefste zielsuitingen toe kritisch onderzocht; zóó weinig fiducia hecht de dichter er zelf aan; laat staan, dat hij ze autonoom verklaren zou. Daarom moet er een „waken en bidden“ zijn, en moet het beeld van den myopen, bijzienden, mensch, uit Petrus' brieven, of van den vergeetachtigen kijker-in-den-spiegel, uit Jakobus' brief, ons afschrikken. Tot zelfs de hegeerten worden geplaatst onder het gebod; kom nu eens met het 10e gebod, en zijn verklaring, tot den tuin der naieve gelieven...?? Daarom is Paulus zoo bang voor geestdrijverij in Corinthe, die argelooze menschen meeslepen zal. Daarom moet hetgeen zóó maar opwelt, niet alleen gekend, niet alleen gekeurd, maar ook, zoo noodig, bestreden worden. „Vereenig“ „mijn hart tot de vreezen uws naams, maak het ongedeeld“ (Ps. 86); dat is niet een gebed tegen „mozaïek-werk“ en vóór natuursteen, uit den berg zóó gebouwen, maar het vraagt, dat de door de zonde

beeld, maar het le confessie tel als ware zij een menfloeiing van Godswege open- christelijke deug- venmin heel be- egenovergestelde treven zijn. Om- iteit geen mate- geen onchris- tische met eigen- teit“ spreekt al- en ons bewa- maire en secun- sschen genieting genblik, dat wij- ing van de som- kheid van onze- zijn. Daarom kan- t zijn hart late- even“, maar ook- geeft. De nati- vreenzelvigd met- en doek om te- d van anderen- nd. De eerlijke- ek, legt hem op- i heeft geen be-

geslagen twee-heid verdwijnen moge; het is de weg van den man, die niet naief durft zijn, maar die worstelt om weer te komen tot het eenmaal naief mógen zijn, onverhinderd. Maar vandaag kan dat nog niet! Trouwens, God is toch een licht en gansch geen duisternis is in Hem? Zul- len wij, menschen, dan, naief, sluiers laten hangen over ons diepere leven, zonder ze ooit, mannelijk, profetisch, op te tillen, te verscheuren, zooveel het in deze „bedeeling“ kan? Maar neen, want „de ziel des menschen is een lamp“ (Spr.). Een lamp van God? Een lamp der zelfkennis en der zelf-onderzoeking, die de natuurlijke mensch, dat schep- sel van „God“, vrijwel uit handen geven mag, als hij eenmaal Jahwe, den BONDS-god, gevonden heeft? Neen, neen, de ziel des menschen is een lamp des HEEREN, een lamp van Jahwe. De bijzondere openbaring en genade (in den naam Jah- we besloten) die leeren de critische houding tegen- over uzelf, de gansch on-naieve zelfontleding, want die lamp van Jahwe „doorzoekt de binnenkamers van den schoot“. Ja, als we de Spreuken eens doorgingen, hoeveel zouden we nog vinden?

Neen, van den naieven mensch als zoodanig houdt de bijbel niet. De wedergeborene wordt het ook, aan dezen kant van het graf niet opzettelijk gemaakt door de genade. Hij kan het zijn door de natuur, krachtens aanleg. Maar dat blijft dan ook enkel een formeele levensvorm van zijn „natuurlijk“ bestaan, en die natuur wordt door de genade niet te niet gedaan, maar ook niet van de „natuurlijkheid“ ontheven.

En zoo kunnen we doorgaan. Lees de psalmen? Naief? Maar wat is de kreet: doe mij recht o God tegen mijn wederpartijders, anders dan een Karmel binnen 4 muren? En over Karmel is 3½ jaar gebroed. In zulk een gebied ligt spanning, en perspectief, en komt iemand aan 't woord, die zijn vijanden kent, en God, en ook zichzelf. De naieve kind-mensch werkt zonder bijbedoeling, gelijk men zegt. Maar dit neemt niet weg, dat de bijbel zelf toch maar aan wie eenmaal werkt door de liefde, paedagogisch, het uitzicht geeft op loon, grooter of kleiner, al naar gelang het leven was. En wie kan de bergrode aan, en is naief op het- zelfde oogenblik?

Ja, maar men wijst op het „kind“, dat Jezus in het midden stelde: „indien gij niet wordt als de kinderkens“.... En „der zoodanigen is het koninkrijk der hemelen“. Wat willen we nog meer, vraagt men. Maar men vergeet, dat deze tekst juist het grootste kruis is voor de droomers van het naieve gevoel. Een kind, dat kind is, dat wordt „naievelek“ min. Maar een man, die het bevel krijgt, niet om een kind te ZIJN, doch om het te WORDEN, die moet zich geweldig in- spannen, en jagen naar zijn doel; die komt pas op dien weg naar het kindschap (de hemel al weer met zijn recht van naiviteit) toe aan Paulus' woord: toen ik een kind was, sprak ik als een kind... maar nu heb ik teniet gedaan hetgeen eens kinds was, Trouwens, hetzelfde hoofdstuk — Matth. 18 — dat het kind als model*) aanwijst, spreekt het wee uit over iemand, die één van de kleinen een aanstoot geeft. Is daar al weer niet de eisch van opzettelijke inspanning in een leven van de nusterste gecompliceerdheid?

Wat zouden trouwens de teksten, die ons spre- ken van den „eenvoud“? Of het voorbeeld van Christus?

Maar laat ons die vragen bewaren voor het vol- gend nummer.

K. S.

*) Men bewere niet, dat in Matth. 18 de bedoeling is: zij zijt nu in uw „natuurlijken“, onbekeerde staat wel „mannen“ van eigengerechtigheid, maar gij moet nog wedergeboren worden, en dan zal de uitwerking van dat andere, nieuwe leven, u wel tot „kind“ maken. Was het zoo bedoeld, dan zou mijn opmerking over het „kind WORDEN“ niet juist zijn, omdat dan tusschen het „man“ zijn naar de „natuur“ (het „vleesch“) en het „kind worden“ moest liggen de wedergeboorte, waarbij de mensch geheel lijdelijk is, en eerst daarna te openbaren, mee door eigen wilskracht, wat in hem ligt. — Maar zoo staat het niet. Men leze in Matth. 18 nog eens na, wie aangesproken zijn. Het zijn de discipelen. Wedergeboren dus, Maar ze moeten kinderen „worden“ (ik daal nu niet af in de details van het hoofdstuk, waarop Prof. Grosheide, Konink, Mt., vooral bij vs. 5, blz. 216, wijst, maar volg eens even den gewonen gang der aan dit hoofd- stuk doorgaans verbonden redeneering). Het kinderen „worden“ is dus een daad, opzettelijk, ook van de wedergeborene indivi- duen zelf. Dat de discipelen in Matth. 18, ondanks den om- gang met Christus er nog zóó weinig van bezitten, komt o.m. door een verkeerd inzicht (intellectueel) omtrent het koninkrijk der hemelen, en zijn weten. Reflexie, onderwijs, nadenken, oefening, opzettelijke askese, en vrede „making“, etc., moet ze brengen, waar ze zijn moeten. Deze tekst, zelfs in zijn positieven vorm van aanhaling, is dus de crux voor wie de naiviteit eruit leeren wil als christelijke deugd, al meent men juist zich daarop te kunnen beroepen.

*) Ook hier weer de populaire exegese. Zonder critiek

*) „Ik schaam mij mijn spel van eertijds niet“.

En ja, die zal het behouden. Die zal het behouden. Want nooit heeft iemand geweten, waarachtig geweten, dat hij in den dood lag, of hij heeft geroepen om het leven. Nooit heeft iemand in de diepte zijn dood voor God bekend, of hij is levend weer opgekomen.

Doorgrond mij dan, o God! — opdat ik „wete“.
E. v. A.

KERKELIJK LEVEN.

Een pijnlijk pers-incident.

Onder dit opschrift schrijft Prof. Dr. H. H. Kuiper in „De Heraut“ een artikel over een zaak, waar wij ten nauwste bij betrokken zijn.

Wij hopen hierop in ditzelfde nummer te attendeeren.

Wij voeren daarin met den hooggeachtten schrijver geen eigenlijke polemiek.

Daarom volgen we ook de methode van de polemiek niet.

Wij lichten uit zijn artikel hier en daar een passage uit.

Om echter alle misverstand te voorkomen en objectief de meening van prof. Kuiper te doen kennen, nemen we vooral zijn artikel in zijn geheel op.

Dan is ieder in staat om ook het verband van de door ons gegeven fragmenten na te gaan.

Toen we onlangs waarschuwen tegen een polemiek, die door onbroederlijken toen meer afstootte dan won, hadden we het oog niet alleen op polemiek met degenen, die buiten onze kerken staan, maar ook op polemiek in onze kerken zelf. Niet dat we het afkeurden, dat over vraagstukken, die in onze kerken opkomen, in onze kerkelijke pers van gedachten gewisseld wordt en argument tegenover argument wordt gesteld. Een kerkhofstille begeeren we niet; en nog veel minder, dat men zwijgen zal, wanneer men meent, dat denkbeelden verkondigd worden, die voor ons kerkelijk leven niet ongevaarlijk zijn. Maar ook dan dient men, vooral wanneer zulk een strijd in den boezem van onze eigen kerken gevoerd wordt, toch te zorgen, dat de broederlijke toon bewaard blijft en al wat voor den persoon dien men bestrijdt, kraakend zou kunnen wezen, vermeden wordt. Hoeveel nadeel zulk een persoonlijke polemiek aan de zaak des Heeren kan doen, is wel gebleken in onze historie, toen de twee uitnemendste theologen, die we bezaten, Voetius en Maresius, jarenlang een verbitterden strijd tegen elkander hebben gevoerd en elkander hebben aangevallen op zoo kronkelende wijze, dat men zich thans nauwelijks een voorstelling daarvan maken kan. Terveld de vijand voor de duur onzer kerk stond en allerlei gevaarlijke richtingen, het rationalisme van Cartesius en het subjectivisme van Cocceius, onze Theologie bedreigden, bevochten de uitnemendste verdedigers onzer belijdenis elkander met de scherpste en vinnigste wapenen. Heel onze kerkelijke wereld went daardoor in beroering gebracht en onze Kerken hebben het dan ook niet aan pogingen laten ontkomen om aan dien rampspoedigen broedertwist een einde te maken. De smaad, waarmee de wereld spreekt van het „odium theologicum“, den haat der theologen, is niet geheel onverdiend.

Te meer betreuren we het daarom, dat nu ook in onze Kerken zulk een strijd is ontstaan, die er zelfs toe geleid heeft, dat een onzer predikanten zich per missive tot al onze kerkeraden gewend heeft, om te klagen over de wijze, waarop hij in een onzer bladen was aangevallen. Een censurischap over onze zusterorganen wenachen we ons niet aan te matigen; daarom hebben we, hoezeer van meer dan eene zijde hints aangebonden, in dit twist-geding ons dusver niet willen mengen. Maar nu de zaak voor het forum van onze Kerken is gebracht, zou geheel zwijgen toch niet geoorloofd zijn. In het geding over den vroegdoop, waardoor deze strijd ontstaan is, mengen we ons niet. Dr. van der Vaart Smit had in ons „Theologisch Tijdschrift“ een reeks artikelen over den vroegdoop gepubli-

ceerd, die ook naar onze overtuiging historisch niet juist waren en van een Doopsbeschouwing uitgingen, die we zeker niet deelen. Dat de redacteur van „De Reformatie“ hierop critiek leverde was zijn recht, en we zijn hem daarvoor zelfs dankbaar. Maar deze critiek liep ten slotte uit in een persoonlijk aanval op hetgeen Dr. van der Vaart Smit als de niet met name genoemde medewerker onder het opschrift: „van gereformeerde zijde schrijft men ons“ in de „Nieuwe Rotterdammer Courant“ schreef. Het valt niet te ontkennen, dat de wijze, waarop die aanval geschiedde, van zekere persoonlijke verbittering blijk gaf en wat nog meer te betreuren valt, dat aan de lezers de indruk werd gegeven, alsof Dr. van der Vaart Smit de anonieme medewerker was, die nu al jaren lang in dit liberale orgaan onze Gereformeerde Kerken bestookte, de beruchte sluipwesp. Al heeft de redacteur van „De Reformatie“ later meer dan eenmaal verklaard, dat dit zijn bedoeling niet was geweest, we begrijpen toch, dat Dr. van der Vaart Smit zich hierdoor gekrenkt heeft gevoeld en den verkeerden indruk die hierdoor gewekt was, van zich heeft willen afweten. Zelfs had hij er recht op, dat het blad, dat hem persoonlijk had aangevallen, zijn protest had opgenomen, evenals zijne verklaring, dat hij de beruchte „correspondent“ uit vroeger jaren niet was.

Of de weg, dien Dr. van der Vaart Smit koos, om nu dit hem, gelijk hij schreef, door de redactie geweigerd werd, een missive te richten tot al onze kerkeraden in Nederland, niet alleen om dien verkeerden indruk weg te nemen, maar ook om zijn beklag te doen over de onbroederlijke wijze, waarop de redacteur van „De Reformatie“ hem had aangevallen, betwijfelen we, vooral waar aan het slot van deze missive de kerkeraden werden opgeroepen, als een soort eeraad over dit geschil uitspraak te doen. Iets wat er reeds toe geleid heeft, dat sommige dezer Kerkeraden moties over dit verschil gingen aannemen en deze motie publiceerden. Al achten ook wij het zeer wenschelijk, dat, wanneer zulk een verschil bestaat, over en weer een eeraad benoemd wordt, die na beide partijen gehoord te hebben, uitspraak doet, de idee, dat alle kerkeraden in Nederland als eeraaden zouden optreden en zich zouden uitspreken in zulk een geding, is een onmogelijke eisch. Een eeraad zou toch nooit uitspraak mogen doen op de aanklacht van de ééne partij, maar beide partijen moeten hooren. En hoe zou dit door onze meer dan 700 kerkeraden kunnen geschieden? We beweren daarom niet, dat de Kerken zich nooit over zulk een persgeding mogen uitspreken; wat Prof. Grosheide onlangs in het „Noord-Hollandsch Kerkblad“ schreef over de roeping der Kerk tegenover de pers, zijn we geheel met hem eens. Wanneer iemand meent, in de pers onbroederlijk te zijn behandeld, dan heeft hij het recht, zich daarover bij de Kerk te beklagen, maar dan moet dit geschieden bij den Kerkeraad, waaronder de redacteur van het blad, waartegen hij bezwaar heeft, behoort. En dan niet om zulk een kerkeraad tot een eeraad te maken, wat een kerkeraad nooit kan zijn, maar opdat de ambtsdragers, door Christus gesteld over de gemeente, oordeelen over deze klacht, en wanneer ze deze klacht juist achten, den broeder persredacteur, die zich misgaan heeft, tot erkenning van zijn ongelijk en tot verzoening te bewegen. Dat een kerkeraad nooit een eeraad kan zijn, is duidelijk. Een eeraad heeft geen zeggenschap uit eigen hoofde, maar alleen omdat beide partijen goedvinden aan dien eeraad de beslissing van het geschil op te dragen. Een kerkeraad, die over zulk een klacht te oordeelen heeft, doet dit niet omdat beide partijen dit goedvinden, maar krachtens de autoriteit door Christus hem verleend.

Zoo dreigt niet alleen dit persincident, door de wending, die Dr. van der Vaart Smit er aan gaf, ons kerkelijk recht te vertroebelen, maar het toont ook, hoe hier een persoonlijke verbittering aan het woord is, die onder Christenbroeders niet behoort voor te komen en daardoor smaad over Christus naam brengt. De droeve gevolgen, die dit persincident hebben gehad, mogen wel tot een waarschuwing strekken aan degenen, die geroepen zijn om in de pers leiding te geven, om voor zulke persoonlijke aanvallen zich te wachten.

Op het vraagstuk, of het wenschelijk is, dat Gereformeerde predikanten als correspondent of medewerker van een liberaal blad optreden — een vraag, die ook bij dit geding ter sprake is gekomen — zullen we thans niet ingaan. We willen die vraag liever in

een afzonderlijk artikel bespreken. Onze bedoeling was thans alleen om nogmaals naar aanleiding van dit persincident onze persredactoren de bede aan het hart te leggen, dat zij alles mijden wat tot zulke persincidenten kan leiden, die niet alleen aan de wereld, maar ook aan ons Gereformeerde volk ergernis geven.

Bede om een vijfvoudig corrigendum.

„Bede om een dubbel corrigendum.“

Zoo betitelde wijlen Dr. A. Kuiper een geslacht, waarin hij tegen voorstellingen van Dr. Bronsveld op kwam.

Geen ongeoorloofde zelfverdediging, maar bijzondere hoogachting voor den persoon van Dr. Bronsveld gaf hem die woorden in de pen.

En nu ik aanstellen maak om te doen, wat ik nu nimmer heb gedaan en wat ik om veel liefs ook nooit had willen doen, n.l. polemiseren met den Hoofdredacteur van „De Heraut“ voel ik mij, opdat men zich in mijn gevoelen niet vergisse, veilig door het illustratie voorbeeld van Dr. A. Kuiper Sr te volgen en het uitspreken van mijn bezwaren als een „bede“ aan te dienen.

Dr. A. Kuiper kon nooit voor Dr. Bronsveld dat hooge respect hebben, dat ik Prof. Dr. H. H. Kuiper toedraag.

Eens was hij mijn leermeester, aan wiens invloed ik voor mijn vorming zooveel heb te danken. Thans ben ik zijn ambigenoot, maar het is ver van mij, dat ik mij als collega ooit met hem op één lijn zou willen stellen. Trouwens is hij niet facile primus inter pares. Toen ik in het vorige nummer schreef, dat onze betroude Geesink zich gegriefd gevoelde, als men er van sprak, dat de Vrije Universiteit slechts mannen van de middelmaat had overgehouden en dat hem dit leed deed ook om zichzelf, maar nog het meest om anderen, dacht ik daarbij speciaal aan Dr. H. H. Kuiper. Omdat mijn gemoedsstemming op het oogenblik schier het tegenovergestelde van een publieumstemming is, heeft het misschien te meer waarde, dat ik dit thans uitspreek. En ik ben ervan overtuigd, dat ik hiermee vertolk, wat allen denken, die hem van nabij kennen. Het verheugt mij zelfs hem dit, nu hij weer zoover hersteld is, dat hij ook zijn academischen arbeid kan hervatten en nu hij niet jubileert — immers moet van jubileumtaal in den regel een grooter of kleiner procent worden afgetrokken — dit te kunnen zeggen.

Ik schrijf dit allerminst om hem te vleien.

Een vleier ben ik nooit geweest. Zal het ook nooit worden. Heb er geen aanleg voor. Betreur het zelf niet, dat ik dien aanleg mis.

Daarom zal allicht mijn getuigenis door hem als oprecht worden aanvaard.

Daarom zal hij het verstaan, dat ik het woord „bede“ boven eenig ander prefereer.

Hij geloove mij; ik ben er niet ongevoelig voor, dat hij in de perspolemie, welke ik tegen Dr. v. d. Vaart Smit meende te moeten voeren, mij zakelijk in het gelijk en mijn geachten opponent in het ongelijk stelde.

Zulk een uitspraak van hem, die in de dogmatiek zeker niet minder goed thuis is dan in de kerkhistorie en het kerkrecht, heeft hooge waarde.

Maar wanneer hij daartegenover de beschuldigingen van Dr. v. d. V. S. tegen den vorm van mijn polemiek feitelijk hem geheel in het gelijk en mij vrijwel geheel in het ongelijk stelt, is dit naar mijn innigst gevoelen even onverdiend als schrijnend. Ofschoon — ik haast mij er dit bij te voegen — ik er van verzekert ben, dat het niet zijn bedoeling was om te schrijnen.

Vandaar, dat ik mijn bede om een corrigendum tot hem richt.

Zelfs om een vijfvoudig corrigendum.

Want ik kan het niet anders zien of hij argumenteert uit een vijfvoudige vergissing.

stellen, zoo van ganacher harte zich verdiepen in de persoonlijkheid van den Heiland, dat hij een vriend bij zich heeft in de cel. . . . Nu wil hij in zijne verlatenheid een poging doen, om den Heiland bij zich te noodigen in de cel van den misdadiger. Hulpmiddelen heeft hij niet bij de hand, hij moet uit eigen binnenste hem doen opstaan. Met de herinneringen van zijne kinderjaren, met hetgeen nog is blijven hangen van de catechisatie, met de brokstukken van hetgeen hij heeft gelezen, bovenal met hetgeen zijne moeder uit den bijbel vertelde, wil hij het er op wagen, den Heer Jezus zoo lang te roepen, totdat hij komt.

Nu begon de ter dood veroordeelde Farleighter te schrijven, zooveel in zijn vermogen was. . . . Hij vroeg niet, of het de Heiland uit de boeken was. Zijn Heiland was het, zooals deze leefde in hem, zooals hij hem, juist hem kon verlossen. Zoo ging het dezen armen zondaar in het klein, gelijk het met de volkeren in het groot gaat: al is het niet altijd de geschiedkundige Jezus die als Heiland wordt erkend, zoo wordt toch de Heiland, in wien men geloof, eene geschiedkundige persoonlijkheid, daar hij door middel van het gemoedsleven der menschen de wereldgeschiedenis leidt. Hij, van wien in het boek staat geschreven, is het niet voor iedereen; maar hij, zooals hij leeft in het binnenste. Dit is ook het geheim van de eeuwige kracht van den Heiland, dat hij voor elke mensch datgene is, waaraan zulk een mensch juist behoefte heeft.”

Als hij na weken klaar is, legt de celbewoner de beschreven vellen in een omslag en schrijft erop: I.N.R.I. (Jezus de Nazarener, de Koning der Joden).

Daardoor is incident geschied. En hoe ga meele zijde v hoezeer ik o leiding om of nu een zoo i zulk een von ik hoop n blind van 4 Ja tegen Dr v.

Ik heb mij Wanneer h onverantwoor dit, wanneer hem verantw

Ware het zulk een een kimen, maar verder doorg leiden, zie ik Mijn genon ik daardoor

Wat ik nu V. S., maar Heraut“ ger

Wellicht h nog een goet De beschul kerken een behoorden te mutuelle“.

Welnu, dit toekent niets daarvan.

De Hoofdr niet de bes of mij gesp

En ik; h; hij geen lett oog hoop te paste vrijmo

Stellig we Waar ik i „bede“ aan voegt, hem spreken.

Hooggelee (ij vergel Dr v. d. V.

eenw gevoe schrijft: „He

miek aan d blaken in t theologen, d

lang een ve vuerd en elk wijen, dat i

daarvan im onzer kerk

rationalisme Cocceius, m

uutemendste de scherpste wereld war

Kerken heb ontkomen o einde te ma

van het „o u niet gel

daarom, dat (spatiëring geloid heeft

stve tot a

Rosegger natuurlijk „misdadiger

rang, zelfs doen. En al

fantasieën, kunnen ges neurende h

Vooral in dachten vo-Jezus b.v., knaap verte

daar veel v

Als hij J stult hij zie

keuze van u wagen, i

is niet te h laat zij kon ootmoed en

kracht en l zooals men kunnen nie

hooflijke g kende, kas

zacht en s broed, wit

pracht, ge Joden, vee

krachtig, e

haard om

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne literatuur

door

W. M. L. E. COINTRE.

XVII

Rosegger heeft in zijn roman, verschenen in 1905, in het Nederlandsch vertaald onder den titel „I.N.R.I. De blijde boodschap van een armen zondaar“, een, juist door den vorm, waarin hij zijn werk kleedde, aandoenlijk Jezus-beeld geteekend. Hoofdpersoon is een ter dood veroordeelde misdadiger, die in de gevangenis, in zijn dood-angst en zielsrust, roept om een priester, niet zoozeer, omdat hij behoefte heeft aan een biechtvader, als wel aan een mensch, tot wien hij zich uitspreken kan. Dat praten helpt niet veel, hoezeer hij ook behoefte heeft aan troost. Zijn slotvraag aan den priester is er ééne om. . . een Nieuw Testament. Dat vooral, omdat hij zich nu herinnert, dat destijds zijn moeder niets liever deed dan daartoe hem voorlezen. Met een Nieuw Testament zou hij zich weer dicht bij haar, als thuis, gevoelen. Maar, natuurlijk, aan dat verzoek wordt niet voldaan, wat stichtelijke lectuur kan hij krijgen. Die hij dan ook krijgt, maar daardoor gaat hij juist teneer hongeren naar het ware, geestelijke brood en trekt hij zich in zijn herinnering terug, waarbij m. n. zijn moeder als in levenden lijve hem bijstaan komt; in 't bijzonder haar vertellingen van het

leven van den Heiland treden hem dan o zoo helder voor den geest. En door dat alles flitst het, als een lichtstraal, door zijn duisternis: „geheel en al heeft God mij nog niet verlaten“. In den droom keert hij dan nog eens terug naar huis en vindt zijn moeder, die hem, als van ouds, begint te vertellen van Jezus. Bij 't ontwaken klinkt de zachte stem van zijn moeder hem nog in de ooren: „mijn kind, houd je aan Jezus“.

Daarna verschijnt hem des nachts zijn moeder, die iemand bij zich heeft en tot hem zegt: „Koenraad, hier breng ik je een goeden kennis“.

„Toen hij hare hand wilde grijpen, was zij er niet meer. Wel stond, midden in de half verlichte cel, de Heer Jezus. Zijn wit gewaad hing tot op den grond, zijne lange haren lagen over zijne schouders, zijn stralend gelaat was naar Koenraad gekerd.“

Toen de veroordeelde „achtentals wakker werd, was zijn gemoed van blijdschap vol. In dien nacht had hij zich gelukkig gevoeld. Vlug sprong hij van zijne legerstede: Hemelse gestalte, u laat ik niet meer los.“

Hem was eensklaps duidelijk geworden iets, waarvan hij zich tot nog toe nauwelijks bewust was geweest. Hij wil de toevlucht nemen tot den Heiland. Hij wil geheel opgaan in Jezus, in wien alles verenigd was wat vroeger zijne zaligheid had nitgemaakt en het weder worden moest: zijne moeder, zijn onschuldige jeugd, zijn blij geloof, zijn rust, zijn hoop, zijn eeuwige leven. Nu weet hij het; hij zal een boek over Jezus schrijven.

Niet alsof hij een werk van letterkundige waarde zou kunnen leveren; dat kan hij niet, hij denkt er zelfs niet aan. Maar hij wil den Heer zich zoo levendig voor ogen